

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
« МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

З дисципліни **«Основи управління бізнесом»**
на тему: **«Методи діагностування кризового стану компанії»**

Студента Хоронжевського
Олексія Сергійовича
Курсу IV
групи: ТУбц-12-22-Б1М (4,6зс)
напрям Менеджмент
спеціалізація -
Керівник: Шовкова Галина
Василівна, викладач
Оцінка: _____
Національна шкала _____
Кількість балів _____ ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ-2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМ СТАНОМ У БІЗНЕСІ	5
1.1. Сутність та види кризових явищ у бізнесі	5
1.2. Стадії розвитку кризових явищ в компанії	9
1.3. Показники діагностики кризового стану компанії	11
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА КРИЗОВОГО СТАНУ ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»	19
2.1. Аналіз майнового стану підприємства	19
2.2. Оцінка кризового стану компанії методом аналізу ліквідності та фінансових коефіцієнтів	24
2.3. Застосування моделей для визначення ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства	27
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ДОСЛІДЖУВАНОЇ КОМПАНІЇ	30
ВИСНОВОК	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТКИ	37

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток підприємства є складним процесом, який характеризується певними змінами господарської діяльності підприємства. Для досягнення поставлених цілей, суб'єкту бізнесу необхідний фінансовий капітал, джерелами якого є власний та залучений капітал.

Поповнення власного капіталу відбувається за рахунок прибуткової діяльності суб'єкта бізнесу на ринку.

Якщо підприємство зменшує обсяги збуту продукції, то це призводить до зниження доходів від реалізації продукції, наслідком такої ситуації стане зниження обсягів виробництва продукції, зростання боргів перед працівниками по виплаті заробітної плати, контрагентами, державою, тощо.

Якщо своєчасно не розробити заходи щодо налагодження збуту продукції, зростання конкурентоспроможності суб'єкта бізнесу, то підприємство, втративши позиції на ринку може стати неплатоспроможним, погіршити фінансову стійкість, рентабельність та припинити своє існування.

Для запобігання ситуації, яка призведе до ліквідації підприємства, необхідно систематично проводити діагностику кризового стану компанії, щоб не допустити припинення її господарської діяльності.

На протязі тривалого часу, науковці досліджували сутність, види криз, які супроводжують діяльність суб'єкта бізнесу, причини виникнення кризових явищ на підприємстві, особливості стадій розвитку кризи та які заходи можуть запобігти руйнуванню бізнесу.

Особлива увага з боку дослідників приділялася необхідності застосування на підприємстві антикризового менеджменту, який дасть можливість шляхом прийняття ефективних управлінських рішень не допустити загострення кризового явища.

Вагомий внесок у розробку методів діагностування кризового стану компанії зробили такі науковці як Е. Альтман, М. Білик, Я. Дропа, М. Лучко, Т. Косова, Г. Партин, С. Покропивний, А. Поддєрьогін, О. Терещенко та інші.

Мета та завдання дослідження. Метою курсової роботи є обґрунтування теоретичних положень методики діагностики кризового стану суб'єкта господарювання з метою пошуку шляхів його покращення.

Відповідно до мети у роботі поставлені такі **завдання**:

- дослідити сутність, види криз, причини виникнення, стадії їх розвитку;
- зрозуміти порядок розрахунків показників оцінки фінансового стану підприємства;
- оцінити майновий стан ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»;
- проаналізувати показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»;
- провести розрахунок ймовірності банкрутства ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»;
- розробити пропозиції щодо покращення фінансового стану досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження даної курсової роботи є тенденції, які призводять до виникнення кризи в господарській діяльності суб'єкта бізнесу.

Предмет дослідження – це стан чинників внутрішнього середовища, зміна якого створює кризову ситуацію на підприємстві.

Методи дослідження. Для проведення дослідження в курсовій роботі використовувалися такі методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція.

Для наочного подання результатів дослідження використовувалися графічний та табличний методи.

Курсова робота включає наступні структурні елементи: вступ, три розділи, висновок, список використаних джерел, додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРИЗОВИМИ СТАНАМИ У БІЗНЕСІ

1.1. Сутність та види кризових явищ у бізнесі

Господарська діяльність суб'єктів бізнесу перебуває під впливом чинників, які формуються як у внутрішньому так і у зовнішньому середовищах. Якщо чинники внутрішнього середовища, які характеризують сильні та слабкі сторони компанії, її менеджмент може контролювати, то умови зовнішнього середовища мають досить високий рівень невизначеності.

Не можливість повністю контролювати умови зовнішнього середовища діяльності організації, може призвести до виникнення кризових явищ та ліквідації бізнес-структури.

На думку дослідників, кризова ситуація є переломним етапом функціонування будь-якої системи, що виникає під зовнішнім та внутрішнім впливами та вимагає від організації якісно нового реагування [23].

Криза, яка настає в бізнес-діяльності характеризує її переломний момент і може завершитися успішним подоланням негараздів або ліквідацією підприємства.

Кризове явище небезпечне тому що:

1. Загрожує першочерговим цілям та цінностям компанії.
2. Має ефект раптовості для менеджмента компанії.
3. Створює дефіцит часу для розробки та прийняття ефективних управлінських рішень для подолання кризової ситуації.

Кожна організація для забезпечення перспектив успішного розвитку прагне забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, що створить можливості запобігання боргам.

Кризи, які можуть відбуватися на підприємствах різних форм власності, видів та обсягів економічної діяльності мають свої особливості, але водночас

характеризуються загальними ознаками, що дало можливість науковцям сформувати їхню класифікацію

Дослідники кризових явищ у бізнесі визначили типи криз, які можуть траплятися на підприємстві та визначили причини їх появи.

Небезпечними та руйнівними для бізнес-діяльності суб'єкта господарювання є кризи, які загрожують реалізації його визначеним цілям.

Найбільш важкою для суб'єкта бізнесу є стратегічна криза, тому що вона руйнує можливості досягнення головної мети – місії діяльності. Причиною стратегічної кризи бізнесу є невідповідність головних цілей організації умовам, які формуються у внутрішньому та зовнішньому середовищах. Ці причини зумовлені змінами у нормативно-правовому регулюванні бізнес-діяльності, швидким розвитком науково-технічного прогресу, форс-мажорними обставинами, які мають руйнівну силу щодо ресурсної бази підприємства: війна, пожежа, землетрус тощо.

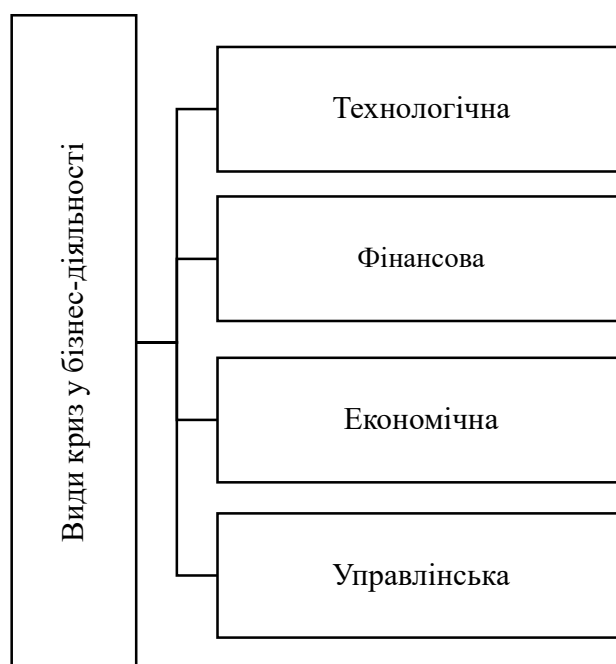
Ситуація навколо діяльності суб'єкта складається так, що він не має достатньо ресурсів для реалізації обраної стратегії. Стратегічна криза призводить до занепаду господарської діяльності.

Криза результатів є наслідком довготривалого низького рівня управлінської діяльності менеджерів, не вміння сформувати ефективні комунікації. Криза результатів пов'язана із нездатністю менеджменту забезпечити прибуткову діяльність суб'єкта бізнесу. Збитковість діяльності призводить до дефіциту джерел розвитку суб'єкта бізнесу, втрати потенціалу. Криза результатів загрожує виробничим, маркетинговим цілям суб'єкта бізнесу.

Криза ліквідності пов'язана із погіршенням структури балансу, накопиченням неліквідних запасів на складі, зростанням дебіторської заборгованості, нестачею обігових коштів для вирішення завдань господарської діяльності.

Причиною кризи ліквідності є низький рівень збутової діяльності, що призводить до зменшення доходів суб'єкта бізнесу, погіршення фінансової стійкості та платоспроможності, здатності розраховуватися з контрагентами.

На думку окремих дослідників, основною причиною криз бізнесу є розрив між обсягами виробництва та обсягами споживання [2]. Якщо менеджмент бізнесу не здатний своєчасно зреагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовищ, розробити заходи щодо збільшення виробництва продукції, покращити якість продукції, визначити ефективні маркетингові впливи на споживача, то така ситуація призведе до виникнення криз на підприємстві (рис. 1.1).

Джерело: розроблено автором

Рис. 1.1. Види криз у бізнес-діяльності суб'єкта господарювання

Технологічна криза здійснює негативний вплив на формування конкурентних переваг суб'єкта бізнесу. Зростає собівартість виготовлення продукції, що негативно впливає на цінову політику підприємства. Неконкурентність ринкових цін суб'єкта бізнесу призводить до зменшення чистого доходу від реалізації продукції. Зниження попиту на пропозицію підприємства на ринку стає причиною скорочення обсягів виробництва продукції, рівень

завантаження виробничих потужностей на підприємстві знижується, а ефективність його господарської діяльності погіршується.

Фінансова криза має тісний зв'язок із зниженням обсягів реалізації продукції підприємства на ринку, що призводить до зменшення вхідних грошових потоків, зниження прибутків від реалізації.

Наслідком зниження попиту на продукцію підприємства на ринку є зниження платоспроможності суб'єкта бізнесу, що призводить до зростання вчасно непогашеної кредиторської заборгованості: перед працівниками по виплаті заробітної плати, перед державою по сплаті податків, перед постачальниками.

Прояви настання фінансової кризи наносять удар по іміджу суб'єкта бізнесу, що призводить до формування недовіри з боку партнерів та контрагентів.

Невчасні розрахунки по виплаті заробітної плати можуть стати причиною звільнення працівників, відтоку з підприємства кваліфікованого персоналу.

Економічна криза характеризується зростанням собівартості виробництва продукції, що може бути наслідком:

- придбання сировини, матеріалів, які використовуються для виробництва продукції по високим цінам;
- зростанням цін енергоресурси, комунальні послуги;
- підвищенням транспортних тарифів.

Підвищення собівартості виробництва погіршує ефективність господарської діяльності суб'єкта бізнесу, знижує його рентабельність.

Управлінська криза може бути викликана низьким рівнем менеджменту, що проявляється у невмінні визначати цілі та формувати якісні плани, ефективно організовувати персонал на виконання поставлених завдань, застосовувати дієву мотивацію.

Управлінська криза може наступити внаслідок прийняття менеджерами нерациональних управлінських рішень.

Проведені дослідження дають можливість зробити висновок, що будь-який бізнес може зіштовхнутися з кризовим явищем.

На нашу думку, важливо зрозуміти причини, які спричинили кризову ситуацію та розробити заходи протистояння розвитку кризи.

1.2. Стадії розвитку кризових явищ у компанії

Розвиток кризових явищ у бізнесі характеризується циклічністю. Щоб зрозуміти, які заходи допоможуть подолати кризу, необхідно ідентифікувати її стадію.

Основними стадіями криз бізнесу є: потенційна криза, прихована (латентна) криза, гостра криза, гостра руйнівна криза [20] (рис. 1.2).

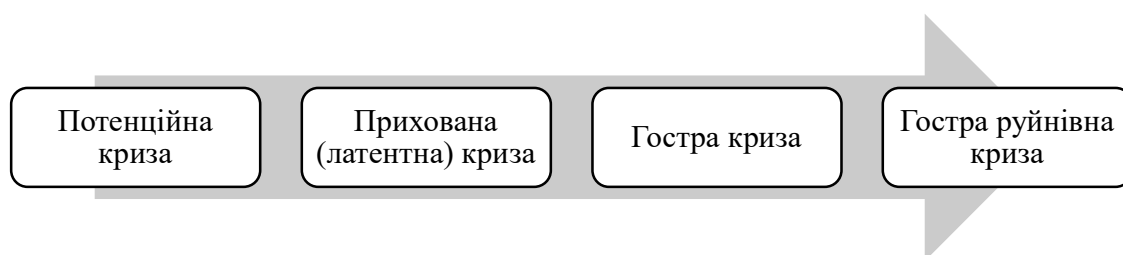

Рис. 1.2. Стадії розвитку кризи у бізнесі

Стадія потенційної кризи є початковою в процесі розвитку кризи. На цьому етапі можливість кризи існує, але вона ще не є реальною. Про загрозу виникнення кризи свідчить зниження обсягів виробництва та збуту продукції чи товарів, погіршення ефективності роботи підприємства, зниження обсягів прибутку та показників рентабельності. Конкурентоспроможність суб'єкта бізнесу падає. Для усунення чинників, які можуть спричинити кризу необхідно [2]:

- провести глибокий аналіз ефективності стратегічної піраміди;
- дослідити дієвість стратегічних, довгострокових цілей;
- розробити заходи щодо реструктуризації підприємства;

- визначити шляхи економії витрат, зростання продуктивності праці, підвищення фондівіддачі, ресурсівіддачі тощо.

Другою стадією розвитку кризової ситуації є стадія прихованої (латентної) кризи. На цьому етапі виникає загроза реального виникнення кризи, проте менеджмент підприємства може застосувати заходи, які здатні зупинити розвиток кризи через маркетингові заходи впливу на ситуацію:

- застосування маркетингової стратегії низьких цін на ті товари, які втрачають позиції на ринку;
- використання системи знижок для привертання уваги споживачів до товарів фірми;
- застосування стратегії елімінації для окремих продуктів;
- використання стратегій диференціації та диверсифікації товарів;
- проведення рекламної компанії тощо.

Застосування маркетингових методів покращення продажу може вплинути на активізацію продажу та зростання доходів, що підвищить фінансову стійкість та платоспроможність суб'єкта бізнесу.

Стадія гострої кризи, яку можна подолати характеризується:

- хронічною нестачею оборотних коштів;
- втратою платоспроможності підприємства;
- різким падінням рентабельності та ліквідності активів;
- різким зниженням обсягів продажу продукції, товарів, послуг;
- наявністю збитків як результату господарської діяльності;
- зупинкою традиційних механізмів управління та обміну інформацією.

На цьому етапі розвитку кризи, бізнес потребує прийняття якісно нових управлінських рішень, що передбачають зміну стратегії, пошук інвесторів, які допоможуть технічно переозброїти підприємство, реструктуризувати витрати, дати можливість суб'єкту бізнесу перелаштуватися на виробництво нових товарів та вийти на нові ринки збуту.

Стадія гострої руйнівної кризи є самою небезпечною, тому що загрожує існуванню суб'єкта бізнесу та може призвести до його ліквідації.

Гостра руйнівна криза характеризується:

1. Різким погіршенням фінансового стану підприємства: нестача оборотних коштів, зниження показників платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності, зростання збитковості.
2. Падіння обсягів виробництва та продажу продукції.
3. Погіршення конкурентоспроможності підприємства на ринку та втрата ринків збуту продукції.
4. Зростає неефективність менеджменту.
5. Затримка виплати заробітної плати та масове звільнення персоналу;
6. Руйнування ділових зв'язків з партнерами, відмова кредиторів та інвесторів фінансувати бізнес.

На цій стадії бізнес потребує рішучих антикризових заходів, тому що виникає загроза повного припинення господарської діяльності та ліквідації суб'єкта бізнесу.

Таким чином, проведене дослідження показало, що в процесі господарської діяльності необхідно контролювати фінансовий стан підприємства, вивчати показники платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності, щоб своєчасно розробити заходи, які зупинять розвиток кризи на підприємстві.

1.3. Показники діагностики кризового стану компанії

Для діагностики кризового стану компанії проводиться оцінка її фінансового стану. Кожне підприємство зацікавлене в тому, щоб у процесі його господарської діяльності формувався стійкий фінансовий стан, для цього необхідно визначати показники, які виконують роль індикаторів його оцінки.

На думку науковців, оцінку фінансового стану суб'єкта бізнесу необхідно розраховувати в такій послідовності:

1. Оцінка майнового стану.
2. Дослідження показників рентабельності.
3. Оцінка ліквідності активів.
4. Вивчення рівня платоспроможності та кредитоспроможності.
5. Оцінка фінансової стійкості, фінансової стабільності.
6. Розрахунок та оцінка показників ділової активності.
7. Оцінка показників акціонерного капіталу [11, 12].

Аналіз майнового стану підприємства передбачає дослідження складу та структури загального капіталу. Класифікацію капіталу підприємства представлено на рисунку 1.3.

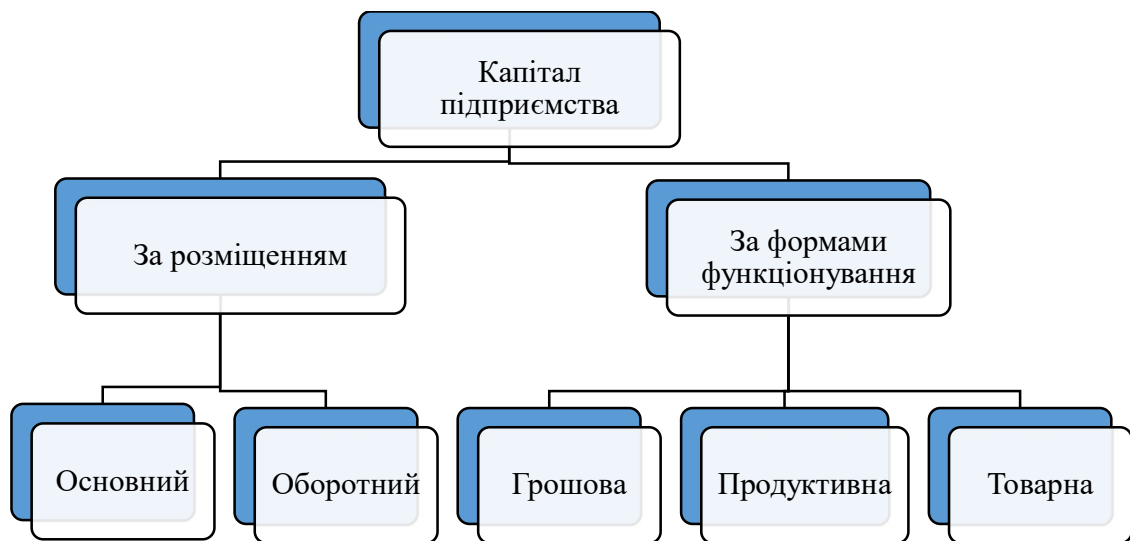

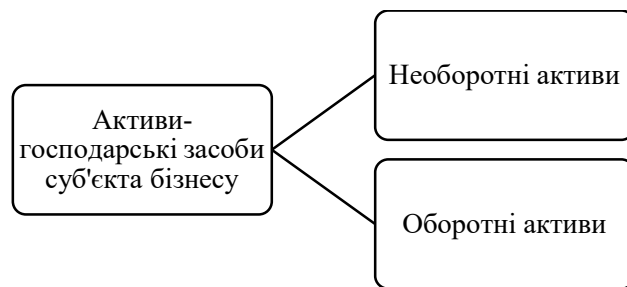
Рис.1.3. Види капіталу підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Загальним капіталом підприємства є підсумок балансу – його валюта. Цей показник характеризує, як загальну суму господарських засобів, якими може

розпоряджатися суб'єкт бізнесу, так і джерела фінансових ресурсів, які дали можливість сформувати необхідні господарські засоби [4].

Активи балансу характеризують майно підприємства – показують суму наявних у підприємства господарських засобів, які за особливостями участі в господарській діяльності суб'єкта бізнесу поділяються на оборотні та необоротні (рис. 1.4).

Джерело: розроблено автором

Рис. 1.4. Активи балансу суб'єкта бізнесу

Необоротні активи – це господарські засоби, які суб'єкт бізнесу використовує в господарській діяльності більше одного року або на протязі одного операційного циклу і, які переносять свою вартість на новостворену продукцію частинами у вигляді нарахovanого зносу.

На відміну від необоротних активів, оборотні активи переносять свою вартість на новостворену продукцію по мірі використання їх у виробництві. Такі активи можуть приймати грошову, виробничу, товарну форми чим і забезпечують кругообіг капіталу в процесі господарської діяльності [10].

Основними завданнями оцінки майнового стану підприємства є:

1. Визначення динаміки валюти балансу та за рахунок яких складових відбулися зміни.
2. Аналіз структурних показників активу балансу.
3. Визначення коштів, які вкладені у сферу виробництва та сферу обігу.
4. Визначення коштів у грошовій та матеріальній формах.

5. Визначення технічного та морального стану основних засобів.

6. Оцінка інтенсивності процесу оновлення основних засобів [14,18].

Зростання валюти балансу на протязі періоду, що аналізується, свідчить про те, що досліджуваний суб'єкт бізнесу розвивається.

Якщо в складі господарських засобів зростає частка необоротних активів, то це свідчить про те, що суб'єкт бізнесу покращує технічний стан виробництва, що сприятиме зростанню продуктивності праці та зниженню собівартості виробництва.

Зростання частки активної частини основних засобів є позитивною тенденцією та характеризує оснащеність підприємства машинами, обладнанням, транспортними засобами.

Для оцінки якості основних засобів розраховують такі коефіцієнти:

коефіцієнт зносу основних засобів, який характеризує ступінь відповідності даного активу вимогам науково-технічного прогресу. Якщо коефіцієнт зносу високий, то менеджери суб'єкта бізнесу мають розробляти пропозиції щодо оновлення технічної бази підприємства. Застарілі технічні засоби можуть бути причиною зростання собівартості виробництва продукції.

Для дослідження руху основних засобів, визначають коефіцієнти вибуття та оновлення основних засобів протягом звітного періоду. За отриманими результатами досліджень цих показників, менеджери приймають необхідні управлінські рішення, які спрямовані на покращення технічного оснащення господарської діяльності суб'єкта бізнесу.

Для підвищення продуктивності праці персоналу важливо, щоб у складі необоротних активів зростала частка нематеріальних активів: винаходи, ноу-хау, програми.

Аналіз оборотних активів дає можливість зрозуміти проблеми організації виробничого процесу на підприємстві.

Зростання грошових коштів на поточних рахунках суб'єкта бізнесу свідчить про те, що виготовлена продукція чи товар суб'єкта бізнесу, який реалізується на ринку, користується попитом у споживачів, характеризується конкурентними перевагами.

Грошові кошти мають найбільшу ступінь ліквідності, тому кожне підприємство прагне до зростання чистого доходу від реалізації продукції, товарів, послуг.

Такі оборотні активи, як отримані векселі, поточна дебіторська заборгованість, розрахунки за виданими авансами, виробничі запаси, готова продукція, що користується попитом, є активами, що здатні швидко перетворитися у грошові кошти.

Зростання таких активів позитивно характеризує майновий стан суб'єкта бізнесу.

При аналізі майнового стану суб'єкта бізнесу важливо дослідити джерела за рахунок яких відбувається формування активів суб'єкта бізнесу.

Чистий прибуток, який підприємство отримує після вираховування податку на прибуток, є основним джерелом поповнення власних ресурсів суб'єкта господарювання.

Ефективність використання прибутку в процесі господарської діяльності оцінюється шляхом розрахунку показників прибутковості, які є відносними та показують скільки прибутку підприємства приходить на одну гривню: чистого доходу, собівартості реалізації, активів, виробничих запасів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Прибутковість господарської діяльності суб'єкта бізнесу

Показник прибутковості	Розрахунок
Прибутковість реалізованої продукції за чистим доходом від реалізації	Прибуток від реалізації / Чистий дохід від реалізації
Прибутковість реалізованої продукції за собівартістю реалізації	Прибуток від реалізації / Собівартість реалізації
Прибутковість активів за прибутком від звичайної діяльності	Прибуток від звичайної діяльності / Активи
Прибутковість активів за чистим прибутком	Чистий прибуток / Активи
Прибутковість виробничих засобів	Чистий прибуток / Виробничі запаси

Джерело: узагальнено автором [1, 25]

Показники прибутковості характеризують ефективність діяльності суб'єкта бізнесу, тому позитивною є ситуація, коли ці показники зростають.

Фінансова незалежність суб'єкта бізнесу – це здатність підприємства накопичувати власний капітал, який можна використовувати для розвитку господарської діяльності, при потребі мати спроможність гасити довгострокову заборгованість.

Фінансову незалежність суб'єкта господарювання оцінюють на основі аналізу коефіцієнта автономії, який показує скільки власного капіталу підприємства приходить на 1 гривню валюти балансу. Нормативне значення даного показника 50%. При зростанні коефіцієнта автономії, фінансова незалежність суб'єкта господарювання зростає, що є позитивним.

Ділова активність підприємства є важливим індикатором оцінки фінансового стану підприємства. Оцінка даного показника дає можливість зрозуміти за рахунок яких складових активів можна підвищити результативність підприємства.

Показники ділової активності характеризують ефективність управління підприємством. До показників ділової активності підприємства відносять:

1. Коефіцієнти оборотності показує кількість оборотів коштів вкладених у оборотні активи протягом звітного періоду. Зростання даного показника позитивно характеризує діяльність суб'єкта бізнесу.

2. Тривалість одного обороту.

3. Коефіцієнт закріплення – показує яка сума обігових коштів припадає на одиницю реалізованої продукції.

4. Операційний цикл – це час необхідний, щоб вкладені у виробництво кошти повернулися в результаті реалізації готової продукції на поточний рахунок. Чим коротшим є операційний цикл, тим краще.

Отже, підвищення ділової активності є важливою метою діяльності суб'єкта бізнесу.

Ознакою стійкого фінансового стану підприємства є його платоспроможність та ліквідність. Платоспроможність є фінансовим показником, який дає можливість зрозуміти готовність суб'єкта бізнесу до розрахунків за наявними боргами. Цей показник характеризує фінансову стійкість підприємства.

Платоспроможність є визначальним індикатором можливості кризового стану суб'єкта господарювання. Платоспроможне підприємство є фінансово стійким.

Зовнішні користувачі для оцінки платоспроможності суб'єкта господарювання здійснюють аналіз ліквідності балансу. Ліквідність визначається здатністю швидко продати активи й одержати необхідні кошти для розрахунків за зобов'язаннями [13].

Незадовільний стан ліквідності суб'єкта господарювання характеризується тим, що потреба підприємства в грошових коштах перевищує їх фактичні надходження.

За ступенем ліквідності активи суб'єкта бізнесу діляться на 4 групи (табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Групи активів суб'єкта бізнес-діяльності за ступенем ліквідності

Група активів	Найменування групи	Активи, які належать до групи
A1	Найбільш ліквідні активи	Грошові кошти та їх еквіваленти, короткострокові фінансові вкладення.
A2	Активи, що швидко реалізуються	Векселі, поточна дебіторська заборгованість, розрахунки за виданими авансами, виробничі запаси, готова продукція.
A3	Активи, що повільно реалізуються	Запаси, дебіторська заборгованість з терміном погашення не більше 12 місяців після звітної дати, готова продукція матеріально-технічного призначення, витрати майбутніх періодів із терміном списання до 12 місяців.
A4	Активи, що важко реалізуються	Активи, які призначені для використання у господарській діяльності протягом тривалого періоду

Джерело: узагальнено автором [25]

Зобов'язання суб'єкта господарювання за термінами погашення діляться на чотири групи (табл. 1.3).

Таблиця 1.3.

Групи зобов'язань суб'єкта бізнес-діяльності за термінами погашення

Група зобов'язань	Найменування групи	Зобов'язання, які належать до групи
П1	Найбільш строкові зобов'язання	Кредиторська заборгованість бюджету, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, інші короткострокові пасиви.
П2	Короткострокові зобов'язання	Короткострокові позикові кредити банків та інші позики з терміном погашення протягом 12 місяців після звітної дати.
П3	Короткострокові зобов'язання	Довгострокові кредити банків, позикові кошти, інші довгострокові пасиви.
П4	Постійні пасиви	Власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів та доходи майбутніх періодів.

Джерело: узагальнено автором [25]

На основі групування активів за ліквідністю та зобов'язань підприємства за термінами погашення оцінюється ліквідність балансу суб'єкта бізнесу.

Баланс вважається ліквідним, якщо: $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 > П4$ [25].

Проведені нами дослідження показали, що діяльність підприємств потребує аналізу показника ділової активності, оскільки сучасне середовище розвитку бізнесу не стабільне, та ще й додатково перебуває під впливом війни, яку веде Україна проти росії, захищаючи свою територію.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА КРИЗОВОГО СТАНУ ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»

2.1. Аналіз майнового стану підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «ЧИСТА РОСЬ» є вітчизняним суб'єктом бізнесу.

Загальна інформація про досліджуване підприємство наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Інформаційні дані про ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»

Тип інформації	Дані
Найменування	ЧИСТА РОСЬ
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю
Код ЄДРПОУ	20606294
Статус	Юридична особа
Юридична адреса	09108, Україна, Білоцерківський р-н, Київська обл., місто Біла Церква, вулиця Куліша Пантелеймона, будинок 16
Дата заснування	23.02.1990 рік
Статний капітал	11000 грн.
Власник	Штуль Руслан Борисович

Джерело: розроблено автором [16]

Відповідно до Витягу з Єдиного державного реєстру [16], основним видом економічної діяльності ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» є надання ландшафтних послуг (КВЕД 81.30) [16]. Проте останнім часом підприємство здійснює інші спеціалізовані будівельні роботи, які у Витягу зазначені як інші види діяльності [16].

ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» є платником податку на прибуток, податку на додану вартість, єдиного соціального внеску.

Для здійснення розрахунків по господарських операціях, розрахунків з працівниками з приводу виплати заробітної плати та інших виплат, сплати податків до

державного бюджету та інших цільових фондів, ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» має поточні та інші рахунки.

Основним установчим документом ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» є Статут підприємства де визначаються правовий статус юридичної особи.

ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» для проведення господарської діяльності має у своєму розпорядженні господарські засоби, які складаються із необоротних та оборотних активів.

Для діагностики кризового стану підприємства проведемо аналіз його майнового стану за 2021-2023 роки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Активи та пасиви ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» за 2021-2023 роки

тис. грн.

№ з/п	Види активів та пасивів	2021рік	2022 рік	Динаміка, %	2023рік	Динаміка,%
	Майно - усього	4923,50	5812,60	118,1	7908,70	136,1
1	Основні засоби	567,10	682,10	120,3	889,00	130,3
2	Оборотні активи	4356,40	5130,50	117,8	7019,70	136,8
2.1	Запаси	1406,30	1980,20	140,8	2422,00	122,3
2.2	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1341,80	1560,20	116,3	2567,50	164,6
2.3	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2,30	-	-	5,50	-
2.4	Інша поточна дебіторська заборгованість	694,40	380,00	54,7	420,30	110,6
2.5	Гроші та їх еквіваленти	911,60	1210,10	132,7	1604,40	132,6
	Капітал- усього	4923,50	5812,60	118,1	7908,70	136,1
3	Власний капітал	1105,90	2471,30	223,5	3440,30	139,2
3.1	Зареєстрований капітал	50,00	50,00	-	50,00	-
3.2	Нерозподілений прибуток	1055,90	2421,30	229,3	3390,30	140,0
4	Зобов'язання і забезпечення	3817,60	3341,30	87,5	4468,40	133,7
4.1	Поточні зобов'язання за товари, роботи, послуги	3682,30	2894,00	78,6	4258,40	147,1
4.2	Поточні зобов'язання перед бюджетом	135,30	323,30	+239,0	210,00	65,0
4.3	Розрахунки зі страхування	-	26,60	-	-	-
4.4	Розрахунки з оплати праці	-	97,40	-	-	-

Джерело: узагальнено автором за даними підприємства (додатки А, Б)

З аналізу показників таблиці 2.2 бачимо, що у 2021-2023 роках досліджуване підприємство ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» було суб'єктом бізнесу, який розвивався. Про такий стан ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» свідчить позитивна динаміка такого показника як валюта балансу, який у 2022 році порівняно з 2021 роком зріс на 18,1%, а у 2023р. порівняно з минулим періодом досягнув показника динаміки 136,1 %, що є позитивним.

Аналіз активів, які характеризують майновий стан досліджуваного суб'єкта бізнесу показав, що його майно демонструвало позитивну динаміку за рахунок зростання оборотних активів. Так У 2022 році оборотні активи ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» зросли на 17,8 % проти показника 2021 року, а у 2023 року показник динаміки по досліджуваному активу досягнув рівня 136,8 %, що є позитивним.

Аналіз зміни складових частин оборотних активів показав, що позитивна динаміка оборотних активів відбулася внаслідок зростання високоліквідних активів як у 2022 році так і у 2023 році порівняно з попередніми періодами.

У 2022 році порівняно з 2021 роком грошові кошти досліджуваного суб'єкта бізнесу зросли на 32,7 %, а у 2023 році показник зріс порівняно з минулим періодом на 32,6 %, що пояснюється вдалою маркетинговою політикою на ринку.

Про зацікавленість споживачів продукцією ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» свідчить зростання кількості угод про продаж продукції. Для заохочування замовників купляти продукцію підприємства був застосований підхід до збуту, який базувався на наданні відтермінування платежів для покупців. Наслідком вдалої збутової політики ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» є не лише зростання надходження грошових коштів у вигляді виручки від реалізації на поточний рахунок підприємства, а й збільшення поточної дебіторської заборгованості. Так, показник дебіторської заборгованості у 2022 році порівняно з 2021 роком зріс на 16,3 %, у 2023 році порівняно з 2022 роком – на 64,6%.

Про активізацію збутової діяльності підприємства свідчить зростання виробництва, яке потребує відповідної зміни запасів.

У 2022 році порівняно з 2021 роком запаси ТОВ «ЧИСТА РОСЬУ» збільшилися на 40,8 %, а у 2023 році порівняно з 2022 роком на 22,3 %.

У 2021-2023 роках ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» працювало над покращенням технічного стану підприємства. Про такі позитивні зрушення в діяльності суб'єкта бізнесу свідчить зростання основних засобів: у 2022 році порівняно з 2021 роком показник основних засобів збільшився на 20,3 %, а у 2023 році – на 30,3 %.

Капітал підприємства ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» в досліджуваному періоді зріс за рахунок зростання власного капіталу, що є позитивним.

Власний капітал досліджуваного суб'єкта бізнесу був забезпечений позитивною динамікою нерозподіленого прибутку: у 2022 році даний показник мав динаміку 229,3 %, а у 2023 році порівняно з 2022 роком – 140 %.

Позитивна динаміка нерозподіленого прибутку була забезпечена тим, що господарська діяльність ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» в аналізованому періоді була прибутковою.

Аналіз поточної кредиторської заборгованості ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» показав, що у 2023 році порівняно з попереднім періодом даний пасив зріс на 33,7%, проте така динаміка, на нашу думку є порівняльною із показниками, які характеризують динаміку дебіторської заборгованості.

Проведені дослідження дають можливість зробити висновок про задовільність майнового стану ТОВ «ЧИСТА РОСЬ», який створює можливості для подальшого розвитку досліджуваного підприємства.

Для більш повної оцінки господарської діяльності ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» проведемо дослідження показників чистого доходу від реалізації, собівартості реалізованої продукції та фінансового результату за 2021-2023 роки.

З аналізу показників господарсько-фінансової діяльності ТОВ «ЧИСТА РОСЬ», що зазначені в таблиці 2.3 бачимо, що в досліджуваному періоді чистий дохід та собівартість реалізованих робіт, послуг зростали.

Таблиця 2.3

Фінансові показники ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»

тис. грн.

Показник	2021 р.	2022 р.	Відносний приріст, %	2023 р.	Відносний приріст, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт)	20768,3	28536,6	37,4	39003,6	36,7
Разом доходи	20768,3	28536,6	37,4	39003,6	36,7
Собівартість реалізованої продукції, робіт, послуг	20016,5	26871,5	34,2	37822,2	40,8
Разом витрати	20016,5	26871,5	34,2	37822,2	40,8
Фінансовий результат	751,8	1665,1	121,5	1181,4	-29,0
Податок на прибуток	135,3	299,7	121,5	212,7	-29,0
Чистий прибуток	616,5	1365,4	121,5	968,7	-29,0
Рентабельність, %	3,0	4,8	+1,8	2,5	-2,3

Джерело: узагальнено автором за даними підприємства (додатки А, Б)

Так дохід від надання послуг у 2022 році зріс на 37,4 %, в наступному періоді зростання становило 36,7 %, що є позитивним.

Собівартість реалізованих послуг відповідно зросла на 34,2 % та 40,8 %.

У 2022 році порівняно з 2021 роком чистий прибуток підприємства зріс на 121,5 %, що позитивно відобразилося на фінансовому стані підприємства. В наступному періоді діяльність ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» була збитковою, оскільки, темпи збільшення собівартості надання послуг перевищили темпи росту доходів, що призвело до зниження чистого прибутку на 29 %, що є негативним та стало причиною погіршення ефективності діяльності ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»: у 2023 році порівняно з 2022 роком рентабельність послуг підприємства знизилася на 2,3 %.

Отже, дослідження показали, що майновий стан підприємства створив умови у 2021-2023 роках для забезпечення зростання доходу від реалізації та отримання прибутку ТОВ «ЧИСТА РОСЬ», проте у 2023 році ситуація погіршилася, що стало причиною зниження темпів приросту прибутку.

2.2. Оцінка кризового стану компанії методом аналізу ліквідності та фінансових коефіцієнтів

Ліквідність поточних активів ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» є важливою характеристикою тенденцій, які характеризують кризовий стан підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4.

Оцінка ліквідності балансу ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»
в досліджуваному періоді

тис. грн.

Групи активів за ліквідністю та зобов'язань за термінами погашення	2021 рік	2022 рік	2023 рік
A1	911,6	1210,1	1604,4
A2	2036,2	1940,2	2987,8
A3	1406,3	1980,2	2422,0
A4	567,1	682,1	889,0
П1	3817,6	3341,3	4468,4
П2	-	-	-
П3	-	-	-
П4	1105,9	2471,3	3390,3
A1-П1	-2906,0	-2131,2	-2864,0
A2-П2	2036,2	1940,2	2987,8
A3-П3	1406,3	1980,2	2422,0
A4-П4	-538,8	-1789,3	-2501,3
	A1 < П1 A2 > П2 A3 > П3 A4 < П4	A1 < П1 A2 > П2 A3 > П3 A4 < П4	A1 < П1 A2 > П2 A3 > П3 A4 < П4

Джерело: розроблено автором на основі додатків А, Б

Оцінка кризового стану ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» через дослідження ліквідності балансу передбачає порівняння активів балансу, які групуються за ступенем

ліквідності та розміщені у порядку убутання, із пасивами балансу, які групуються за термінами погашення та розміщені у порядку зростання цих термінів.

На основі групування активів та пасивів ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» у таблиці 2.3, проведемо аналіз ліквідності балансу за 2021-2023 роки.

Проведене дослідження показує, що протягом 2021-2023 років баланс ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» не відповідав умовам ліквідності, тому що величина найбільш ліквідних активів не покривала найбільш термінові зобов'язання перед контрагентами, тобто джерелом формування активів підприємства були борги перед контрагентами.

Активи, які важко реалізуються були нижчими величини власного капіталу, що характеризує низький рівень технічного оснащення підприємства, що негативно впливає на ефективність роботи досліджуваного підприємства та приводить до зростання витрат та зниження продуктивності праці.

Проведемо аналіз коефіцієнтів, які характеризують автономію, маневрування, ліквідність, фондівіддачу, прибутковість ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» за досліджуваний період (табл. 2.5).

Таблиця 2.5.

Коефіцієнти автономії, маневрування, ліквідності, фондівіддачі, прибутковості
ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» за 2021-2023 роки

Фінансовий показник	Норматив	2021р.	2022р.	Зміна (+,-)	2023р.	Зміна (+,-)
Коефіцієнт автономії	0,5	0,28	0,51	0,23	0,58	0,07
Коефіцієнт маневрування	> 0,5	0,5	0,7	0,2	0,9	0,2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,5	0,32	0,52	0,2	0,65	0,13
Коефіцієнт критичної ліквідності	1	1,05	1,34	0,29	1,86	0,52
Коефіцієнт поточної ліквідності	2	1,19	1,76	0,57	2,03	0,27
Загальна фондівіддача		6,0	8,1	2,1	12,9	4,8
Валовий прибуток на 1 грн. обороту		3,6	5,8	2,2	3,0	-2,8
Чистий прибуток на 1 грн. обороту		3,0	4,8	1,8	2,5	-2,3

Джерело: узагальнено автором за даними підприємства (додатки А, Б)

З аналізу коефіцієнта автономії ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» за досліджуваний період бачимо, що в 2021р. його значення було меншим нормативного показника 0,5. Це означає, що всі зобов'язання підприємства цього періоду не могли бути покриті його власними засобами.

Зростання коефіцієнта маневрування в 2022 році на 0,2 пунктів порівняно з 2021 роком свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства ТОВ «ЧИСТА РОСЬ».

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» в 2021-2023 роках знаходився в межах норми.

Коефіцієнт критичної ліквідності ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» відповідає нормативному показнику.

Коефіцієнт поточної ліквідності ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» засвідчує високий рівень поточної ліквідності підприємства у 2021-2023 роках.

Розрахований показник ділової активності свідчить про те, що ділова активність ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» за період 2021-2023 років покращилася.

З аналізу показників, які дають оцінку ефективності управління - чистий прибуток на 1 грн. обороту та загальний прибуток на 1 грн. обороту бачимо, що валовий прибуток на 1 грн. обороту у 2022 році порівняно з 2021 роком зріс на 2,2 пункти, проте у 2023 році показник знизився на 2,8 пункти, що пов'язане з тим, що темпи зростання собівартості перевищили темпи зростання доходів. Така ж тенденція характерна для показника чистого прибутку на 1 грн. обороту.

Узагальнюючи вище наведені розрахунки, можна зробити висновок, що фінансовий стан підприємства цілком задовільний.

В досліджуваному періоді ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» здійснювало свою діяльність з отриманням прибутку. Завданням підприємства на перспективу це розробка програми економії витрат.

2.3. Застосування моделей для визначення ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства

Аналіз показників господарсько-фінансової діяльності та оцінки фінансового стану ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» за 2021-2023 роки показав, що діяльність досліджуваного підприємства була прибутковою.

Проте у 2023 році темпи зростання прибутку знизилися, що свідчить про наявність негативних тенденцій в діяльності суб'єкта бізнесу, які можуть призвести до кризи та банкрутства.

Для розрахунку показника ймовірності банкрутства ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» використаємо модель Альтмана.

Модель Е. Альтмана побудована на основі п'яти найбільш важливих показників, які характеризують різні сторони фінансового стану підприємства та представляє собою багатофакторне регресійне рівняння [25]:

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + X_5 \quad (2.1)$$

На основі отриманих результатів розрахунку індексу Альтмана визначається ймовірність банкрутства підприємства за спеціальною шкалою, яку розробив автор даної моделі [21, 25]. За моделлю Е. Альтмана, досліджувані підприємства, які мають $Z > 2,99$ є фінансово стійкими, мають стабільне становище, а кінцевим результатом їхньої господарської діяльності є прибуток. Рівень банкрутства таких підприємств є дуже низьким, тому що вони мають високий фінансовий потенціал для розвитку.

Якщо підприємство в результаті розрахунків має $Z < 1,81$, то його можна віднести до групи суб'єктів господарювання, які є безумовно-неспроможні, оскільки таке підприємство має низький фінансовий потенціал, ймовірність його банкрутства дуже висока. Таке підприємство є фінансово не стійким та не стабільним.

Якщо підприємство характеризується індексом Альтмана в межах 1,81-2,99, то це означає, що воно перебуває у зоні невизначеності. Таке підприємство має прибуткову діяльність, проте його фінансова стійкість може змінюватися під впливом чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, воно володіє середнім рівнем фінансового потенціалу, ймовірність його банкрутства є низькою (табл. 2.6).

Таблиця 2.6.

Шкала оцінки фінансового стану підприємства за моделлю Е. Альтмана

Значення індексу	Ймовірність банкрутства підприємства
1,8	Дуже висока
1,81 -2,6	Висока
2,61 -2,9	Низька
2,91 -3,0	Дуже низька

Джерело: [25]

Показники для оцінки ймовірності банкрутства ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» наведені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7.

Оцінка банкрутства ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» за моделлю Альтмана
за 2021-2023 роки

Формула розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік
$X1 = (\text{ф. 1, р. 1195} - \text{р. 1695}) / \text{ф. 1, р. 1300}$	0,11	0,31	0,32
$X2 = \text{ф. 2, р. 2350 (2355)} / \text{ф. 1, р. 1300}$	0,13	0,23	0,12
$X3 = \text{ф. 2, р. 2290 (2295)} / \text{ф. 1, р. 1300}$	0,15	0,29	0,15
$X4 = \text{ф. 1, р. 1495} / (\text{ф. 1, р. 1595} + \text{р. 1695})$	0,29	0,74	0,76
$X5 = \text{ф. 2, р. 2000} / \text{ф. 1, р. 1300}$	4,22	4,91	4,93
Z – інтегральний показник загрози банкрутства	5,282	6,026	7,333
Нормативне значення індексу	>3,0	>3,0	> 3,0
	Дуже низька ймовірність банкрутства	Дуже низька ймовірність банкрутства	Дуже низька ймовірність банкрутства

Джерело: розроблено автором (додатки А, Б)

Таким чином, дослідження ймовірності банкрутства показали, що ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» у 2021-2023 роках мало дуже низьку ймовірність банкрутства, що є позитивною характеристикою фінансового стану підприємства під час діагностики кризи.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ДОСЛІДЖУВАНОЇ КОМПАНІЇ

ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» які і будь-який інший суб'єкт господарювання зацікавлене у покращенні фінансового стану, оскільки він впливає на всі сторони діяльності підприємства.

Дослідження показали, що фінансовий стан ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» характеризується такими показниками як фінансова стійкість, платоспроможність, ділова активність, ліквідність.

На фінансовий стан ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» впливають чинники внутрішнього та зовнішнього середовища.

Оскільки менеджмент підприємства може управляти чинниками внутрішнього середовища, то резерви покращення фінансового стану досліджуваного підприємства формуються саме тут.

Одним із шляхів покращення фінансового стану ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» є вдосконаленням стратегічного управління фінансовою діяльністю.

Фінансова стратегія ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» пов'язана із збутовою діяльністю, тому що успішний збут продукції забезпечує наповнення вхідних грошових потоків на підприємство. Реалізація цілей маркетингової товарної, збутової, цінової, комунікативної стратегії забезпечує збільшення обсягів продажу продукції підприємства на ринку, що відображається на зростанні доходу від реалізації.

Щоб збільшити обсяги продажу продукції ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» необхідно стимулювати покупців через розроблену систему знижок покупцям, рекламування продукції, вигідні умови розрахунків.

Важливим напрямом покращення фінансового стану ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» є підвищення ефективності управління витратами підприємства як змінними так і умовно-постійними.

Рационалізація витрат сировини, матеріалів, палива, енергії залежить від оновлення матеріально-технічної бази ТОВ «ЧИСТА РОСЬ»: використання сучасного обладнання, застосування новітніх технологій, автоматизація процесів виробництва.

У покращенні фінансового стану ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» важливе значення має застосування логістичних підходів до організації постачання, виробництва, накопичення запасів, складування, транспортування, організації посередницької мережі та збуту продукції

Актуальним завданням, яке вирішує логістика запасів та яке сприяє поліпшенню фінансового стану ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» – це не допущення накопичення на підприємстві великої кількості товарно-матеріальних цінностей та запасів, що не приносять прибутку, а призводять до витрат, які пов'язані із їх псуванням та організацією зберігання.

Важливо підвищувати професійний рівень фінансових працівників, які повинні розуміти фінансові цілі підприємства, виявляти проблемні місця у фінансовій діяльності, постійно контролювати та усувати негативні чинники, які впливають на фінансовий стан.

Позитивний вплив на покращення фінансового стану ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» здійснює підвищення продуктивності праці, якого можна досягти шляхом забезпечення належних умов праці, матеріальним стимулюванням працівників, застосуванням системи бонусів та премій за належне виконання та перевиконання поставлених планів, а також вдосконаленням професійних вмінь та навичок працівників, шляхом організації навчань, семінарів або практичних виїздів

Важливим напрямом збільшення вхідних грошових потоків може бути рефінансування дебіторської заборгованості.

Для оптимізації обсягів дебіторської заборгованості необхідно обрати найбільш вигідні форми оплати та строки розрахунків зі споживачами. Вигідною для ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» є застосування попередньої оплати із визначенням термінів остаточного розрахунку.

Отже, для покращення фінансового стану досліджуваного підприємства необхідно приймати раціональні управлінські рішення.

Постійна оцінка фінансового стану підприємства дає можливість своєчасно знаходити можливості для його подальшого розвитку.

ВИСНОВОК

Проведені нами дослідження довели важливість діагностики кризового стану підприємства задля розробки заходів, які будуть спрямовані на формування перешкод розвитку кризи.

Чинники, які можуть сприяти розвитку кризових явищ на підприємстві, знаходяться як у внутрішньому так і у зовнішньому середовищі.

Завданням менеджменту бізнесу є формування в компанії якісного антикризового управління.

Діагностика кризового стану компанії передбачає постійний контроль за фінансовим станом підприємства, систематична оцінка фінансових показників платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності, рентабельності, які є індикаторами формування кризи.

Для діагностики кризи важливо використовувати розроблені моделі оцінки загрози банкрутства підприємства.

В курсовій роботі проводилося діагностування кризового стану ТОВ «ЧИСТА РОСЬ», яке надає послуги споживачам.

Аналіз показників діяльності досліджуваного підприємства за 2021-2023 роки показав, що суб'єкт бізнесу демонстрував стійкі темпи нарощування обсягів діяльності, було прибутковим.

Фінансовий стан підприємства задовільний.

Використання моделей Альтмана та Терещенка довели, що у 2021-2023 роках на підприємстві не було явного розвитку кризи. ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» є суб'єктом бізнесу, якому не загрожувало банкрутство.

Проте зниження темпів зростання прибутку у 2023 році порівняно з 2022 роком в результаті нарощуванні витрат на підприємстві свідчить про те, що досліджуваному підприємству необхідно розробити заходи, які спрямовані на зниження витрат та підвищення продуктивності праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицький. – Київ : КНЕУ, 2005. – 592 с.
2. Борзенко В. І. Антикризове управління : навч. посіб. – Х. : Видавництво Іванченка І С., 2016. – 232 с.
3. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посіб. – Електрон. вид. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 238 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Dropa-Navchalnyy-posibnyk-2024.pdf>.
4. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. – Київ : ЦУЛ, 2019. – 440 с.
5. Косова Т. Д. Сіменко І. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. – Київ : ЦНЛ, 2013. – 440 с.
6. Крупка М. І. Фінансовий менеджмент : підручник / М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 440 с.
7. Мних Є. В., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз : підручник. – Київ : КНТЕУ, 2014. – 536 с.
8. Партин Г. О., Загородній Г. О. Фінанси підприємств : навч. посіб. – Київ : Знання, 2006. – 379 с.
9. Підгаєць С. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі розрахунку інтегрального показника // Економіка та суспільство. – 2024. – № 70[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32782/2524>.
10. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. – Київ : КНЕУ, 2004. – 546 с.
11. Подольська В. О., Яріш О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
12. Покропивний С. В. Економіка підприємства : підручник. – Київ : КНЕУ, 2005. – 528 с.

- 13.Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. – Київ : КНЕУ, 2000. – 412 с.
- 14.Терещенко О. О., Бабяк Н. Д. Фінансовий контролінг : навч. посіб. – Київ : КНЕУ, 2013. – 407 с.
- 15.Ткаченко Є. Ю., Зінченко В. В. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства // Причорноморські економічні студії. – 2024[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bses.in.ua/journals/2024/86_2024/26.pdf.
- 16.ТОВ «ЧИСТА РОСЬ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://opendatabot.ua/c/20606294>
- 17.Тринька Л. Я., Іванчук (Липчанська) О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. – Київ : Алерта, 2014. – 768 с.
- 18.Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Ю. М. Тютюнник, Л. О. Дорогань-Писаренко, С. В. Тютюнник. – Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2020. – 434 с.
- 19.Семененко Т. М., Поплюйко А. М. Діагностика фінансового стану як основний етап стратегічного аналізу бізнесу // Економіка та суспільство. –2023. – № 57[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <URL:file:///C:/Users/Maup37/Downloads/317296-3081-1-10-20231221.pdf>.
- 20.Сладкевич В. П., Чернявський А. Д. Сучасний менеджмент організацій : навч. посіб. – Київ : МАУП, 2007. – 488 с.
- 21.Хринюк О. С., Бова В. А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства // Ефективна економіка. – 2018. – №2[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/46.pdf.
- 22.Цал- Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Л. А. Суліменко. – Житомир : Рута, 2012. – 608 с.
- 23.Чернявський А. Д. Антикризове управління підприємством : навч. посібн. – К.: МАУП, 2006. – 256 с.

- 24.Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 368 с.
- 25.Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Н. П. Шморгун, І. В. Головка – К. : ЦНЛ, 2006. – 528 с.
- 26.Янковець Т. М., Чернюк Ю. В. Порівняння сучасних моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства: закордонний та вітчизняний досвід // Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 20. – С. 58-62[Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2016/14.pdf.

ДОДАТКИ